

Sviatok židovskej kultúry

Sviatok židovskej kultúry ukončil koncert speváčky Judit Klein a jej priateľov. (foto: Zoltán Kollár)

Myšlienky redaktora

Dňa 2. októbra opäť začína nový židovský rok, v poradí už 5777. Dvere synagógy nášho 120-ročného Útulku otvoríme dokorán pred každým návštevníkom. Naším cieľom je pokračovať v tradíciách, zísť sa, spoločne oslavovať a učiť sa. Srdečne pozývame každého, kto pozná naše tradície, aj tých, ktorí ich ešte nepoznajú a chcú objavovať svoje korene, priblížiť sa nášmu svetu. Do sveta modlitieb uvedieme tých, ktorí ich nepoznajú, fonetickým textom, každý deň sa spoločne naučíme niečo nové, zaujímavé o našom národe a našich zdrojoch. V takejto malej komunite, ako je

Foto: Ferdinánd Grassl

naša, komárňanská, rátame s každým, s radosťou vítame každého z Vás. Najdôležitejšie je, aby ste aj Vy prišli medzi nás, aby ste sa zúčastnili. Bez ohľadu na vierovyznanie očakávame dňa 2. októbra i počas nasledujúcich dní každého záujemcu. Venujme našej viere štyri príležitosti, šesť-osem hodín času v nádeji, že budeme zapísaní na lepší, sladší a pokojnejší rok. Príďte medzi nás. Shana Tova 5777! ■

Tamás Paszternák

Sviatočný modlitebný poriadok

Úlohy predmodlievajúcich sa v komárňanskej synagóge aj tohto roku ujali Mihály Riszovannij a István Balogh.

2. októbra 2016, nedeľa, 18. hodina

Erev Roš Hašana – začiatok židovského nového roka – večerná modlitba a sviatočná večera v Útulku

3. októbra 2016, pondelok 17. hodina

Prvý deň Roš Hašana – Učebňa v Útulku, poobedňajšia modlitba, obrad Talsich na dvore Útulku

11. októbra 2016, utorok – 17.30 (začiatok pôstu: 17.45)

Kol Nidre – Erev Jom Kipur

12. októbra 2016, streda – 17.30 (koniec pôstu: 18:47)

Sviatok Jom Kipur – Mazkir, spomienka na zosnulých, Neila – ukončenie sviatku.

Oslavujte s nami! Každému z našich čitateľov želáme šťastný nový rok! Šana Tova 5777! ■

Online náučný program MACHAR

Náš online náučný program sa každú stredu rozširuje o nové videá. Do programu sa možno kedykoľvek zapojiť. Na našich podujatiach v Komárne i v okolí sústavne nahrávame prednášky, vďaka čomu sa do kultúrneho a náboženského života našej komunity môžu zapojiť aj záujemcovia z väčšej dialky. Registrovať sa – a tým získať prístup k obsahu online – môžete na stránke: <https://kehreg.com/machar/>. Vedomosti získané z krátkych filmov webovej stránky si môžete overiť pomocou kvízových otázok. ■

Slnovrat

Dňa 30. júna som sa s manželom zúčastnila na slávnostnom ukončení programu Slnovrat, ktoré sa uskutočnilo na Mágio pláži v Bratislave. Predseda ŽNO Ing. Anton Pasternák nás poprosil, aby sme v jeho mene zastupovali židovskú komunitu v Komárne. Bolo to pekne podujatie, na ktorom sa zúčastnilo veľa ľudí z Komárna a okolitých miest.

Bol tam aj primátor mesta Komárno Ing. Ladislav Stubendek, primátor zo Štúrova a viceprimátor z Bratislavy. V mene športového klubu Komárno Ing. Tibor Soós. V mene ŽNO som sa poďakovala za pozvanie a za sponzorovanie našej obce. Okolo 22. hod. sme sa so svietiacimi lampiónmi peši vydali na cestu cez Starý most k Eurovei na podujatie Tancujúca voda.

Bol to pekný lampiónový sprievod, ktorý bolo vidieť aj z ďaleka. Ďakujem za príjemný večer! ■

Mirjam Weisz

Možnosť objednania židovského kalendára luach

Svoje objednávky kalendára (luachu) na rok 5777 odovzdajte, prosím, do 7. Októbra na sekretariáte ŽNO v Komárne, resp. na telefónnom čísle 7731-224, alebo na adrese kile@menhaz.sk. ■

Foto: Jana Mačicová

Žiadame Vašu podporu

Vážení čitatelia!

Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Od 1. januára 2008 môžete zasielať peniaze na nasledujúce účty (je možnosť platiť osobne na sekretariáte, ako aj poukázanie peňazí šekom):

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900- Slovenská sporiteľňa alebo
10103804/5200- OTP Slovakia

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovenská republika

IBAN: SK060900000000026384962 SWIFT: GIBASKBX
Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

alebo

IBAN: SK525200000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX
Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Ďakujeme!

Krátke správy

☆ Vydávanie Spravodajcu, Klub Shalom a ŽNO v Komárne finančne podporili: Mordechai Feingold (USA), Naomi Rubin (Israel), Deutschová Valéria (Nové Zámky) a anonymní darcovia. Ďakujeme!

☆ Dokončili sme budovanie nových komunitných miestností našej náboženskej obce. Do užívania ich slávnostne odovzdáme pri príležitosti sviatku Sukot.

☆ Jozef Dukes z Bratislavy daroval našej knižnici knihy. Ďakujeme!

☆ Dňa 18. septembra odhalili na židovskom cintoríne v Dunajskej Strede náhrobok nedávno zosnulého Ladislava Feldmára.

☆ Pokračujú projektové práce pomníka na pamiatku holokaustu, ktorý plánujeme umiestniť na brehu Dunaja. O podrobnostiach si môžete prečítať v nasledujúcom čísle.

Kóšer pekárenske výrobky

V októbri si možno z ponuky pekárne objednať v nasledujúcich dňoch (www.koserpекseg.hu): 2. októbra, nedeľa, Roš Hašana (termín odovzdania objednávok: 28. septembra, prevzatie: 2. októbra, v nedeľu). 11. októbra, utorok, Jom Kipur (termín odovzdania objednávok: 7. októbra, piatok, prevzatie: 11. októbra, v utorok). Vaše objednávky očakávame na adrese kile@menhaz.sk a na telefónnom čísle 7731-224! ■

Sviatok židovskej kultúry v Komárne

V prvú septembrovú nedeľu sme sa už tradične zapojili do iniciatívy Európsky deň židovskej kultúry. Program začal odhalením pamätnej tabule na počesť lekára, bývalého riaditeľa komárňanskej nemocnice, Móra Lipschera, umiestnenej na chirurgickom pavilóne ustanovizne.

Prítomných pozdravil koordinátor Židovskej náboženskej obce v Komárne Tamás Paszternák, simultánne tlmočenie zabezpečila Magda Vadász. Celoživotné dielo doktora Lipschera pripomenuli dvaja rečníci podujatia, čestný predseda Ústredného zväzu židovských náboženských obcí v Slovenskej republike, bývalý dekan Lekárskej fakulty Univerzity Komenského, univ. prof. MUDr. Pavel Traubner a lekár, brigádny generál, člen predsedníctva Zväzu židovských náboženských obcí v Maďarsku, predseda Židovskej náboženskej obce v Kecskeméte, predseda kuratória Nadácie dokumentárneho centra a zbierky pamiatok holokaustu, Dr. habil. Andor Grósz. Pamätnú tabuľu odhalil spolu s rečníkmi podujatia aj potomok rodiny Lipscherovej, pani Wágner Jánosné a predseda Židovskej náboženskej obce v Komárne Anton Pasternák. Slávnosť bola zakončená pietnym aktom kladenia vencov a kameňov spomienok. Na

odhalení pamätnej tabule sa v zastúpení Velvyslanectva Maďarska v Bratislave zúčastnil András Dóczy, viceprimátor mesta Komárno Béla Keszegh, zástupcovia nemocnice, súčasných i bývalých lekárov inštitúcie, zástupcovia cirkví, zástupcovia židovských komunít v regióne a Komárňania, ktorí si chceli uctiť pamiatku Móra Lipschera.

Program pokračoval v budove Útuku. Pred budovou si návštevníci mohli pozrieť putovnú výstavu Maďarského židovského múzea a archívu s názvom „Aké krásne sú tvoje stany...“. O kóšer obed sa aj v tomto roku postarala manželka piešťanskeho rabína Bina Stiefel. Na dvore, v náučnom stane, sa konala prezentácia knihy György Ságiho s názvom Alebo nie. Odznela tu aj prednáška Jozefa Dukesa na tému Synagógy na Slovensku včera a dnes. Szonja Ráhel Komoróczy rozprávala o jazyku jidiš, piešťanský rabín Zev Stiefel hovoril o mesiaci Elul a zatriubil na šófare.

Odvzdanie cien Kehila a Kehila chaver sa konalo v synagóge (zoznam ocenených nájdete v samostatnom článku). Tichú spomienku sme venovali pamiatke Balázsa Szverleho, ktorému náhla tragická smrť zabránila v tom, aby si cenu prevzal osobne. Popoludnie patrilo najmenším, detský program viedol András Paszternák.

Sviatok židovskej kultúry ukončil koncert speváčky Judit Klein a jej priateľov. Touto cestou by sme sa chceli poďakovať všetkým, ktorí sa na prípravu a uskutočnení programov Európskeho dňa židovskej kultúry podieľali. Podujatie sa uskutočnilo s finančnou podporou Národného kultúrneho fondu, mesta Komárno, Fondu Gábora Bethlena, Nitrianskeho samosprávneho kraja, Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky, Úradu vlády Slovenskej republiky, JHF, Ústredného zväzu židovských náboženských obcí v Slovenskej republike, Nadácie EZRA a Nadácie ZSE. ■

PA

Ceny Kehila a Kehila chaver 2016

Pri príležitosti Európskeho dňa židovskej kultúry Židovská náboženská obec každoročne odovzdáva ceny Kehila a Kehila chaver.

Laureátmi ceny Kehila – Pre komunitu v tomto roku sú:

Szántóné Dr. Balázs Edit – docentka univerzity, pracovníčka Celoštátnej rabínskej židovskej univerzity, až do odchodu do dôchodku pôsobila na Vysokej škole v Szombathelyi. Svojou vedeckou a výchovno-vzdelávacou činnosťou robí mnoho v záujme zachovania židovskej kultúry. Záujem o jej prednášky v rámci Židovskej slobodnej univerzity je veľký na vidieku i za hranicami Maďarska.

Tibor Haas – člen predstavenstva Židovskej náboženskej obce v Galante, verný židovským tradíciami. Obetavo sa zúčastňuje na pohrebných obradoch v regióne a stará sa o to, aby sa konali podľa náboženských predpisov.

Laureátmi ceny Kehila chaver v roku 2016 sú:

Ilona Domonkos Oláh Imréné – profesorka gymnázia s vyučovacím jazykom maďarským na dôchodku, presbyterka Reformovanej náboženskej obce v Komárne. Svojou prácou koná v záujme dialógu medzi príslušníkmi jednotlivých náboženstiev. Svojou nezlomnou vierou i podrobnou znalosťou Biblie bojuje proti antisemitizmu, svoje okolie, svojich bývalých žiakov nabáda k vzájomnej tolerancii.

PaedDr. Magdaléna Hrbáček - Noszek – pedagogička Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre. Autorka publikácie o židovských tradíciách v Galante a okolí. Svojou prácou pomáha tieto tradície zachovávať a uvedomovať si, koľko z týchto tradícií žije dodnes. Veľkým pozitívom je fakt, že jej knižka nedávno vyšla aj v slovenskom jazyku.

PaedDr. Zsuzsanna Králik – pedagogička Gymnázia Jánoša Selyeho,

vyučuje maďarský jazyk a slovenský jazyk. Pravidelne organizuje pamätné dni holokaustu, návštevy synagóg a múzeí. V záujme zvýšenia kvality svojej práce sa zúčastnila na vzdelávacom kurze Inštitútu Jad Vašem v Jeruzaleme.

Na základe odporúčania Spolku maďarsko-izraelského priateľstva Hanny Szenes v Tatabányi sú cenou Kehila chaver vyznamenaní:

Éva Szappanos – za dlhoročnú činnosť vyvíjanú v záujme miestnej komunity a zachovávanie židovských tradícií.

Balázs Szverle (v dôsledku náhlej tragickej smrti dostáva cenu in memoriam) – za opakovanú dobrovoľnícku činnosť v izraelskej armáde, za výskum miestnych pamiatok židovskej kultúry a zachovávanie židovských tradícií. ■

PA

Izraelčania na dvoch kolesách, alebo komárňanská rozprávka o šábese

Minulý piatok, niekoľko hodín pred príchodom šabatu, sme dostali odkaz na facebookovú stránku Židovskej náboženskej obce v Komárne. Dvaja izraelskí turisti, Tzvi a Michael sa zaujímali o čas večernej modlitby.

Na ceste z Viedne do Budapešti plánovali prespať v hoteli, susediacom s našou synagógou. Nakoľko sme malou komunitou, šábese sme v piatok večer nevítali, ale na druhý deň sme s radosťou sprevádzali našich návštevníkov po budove Útulku – pozreli si našu výstavu a modlitebňu a celé hodiny sa rozprávali s členmi našej komunity. Nebránili im ani jazykové bariéry, medzi stenami staručkého Útulku sme doslova mohli byť svedkom uzatvárania nových priateľstiev. Vedenie našej obce pozvalo mladých turistov aj na náš tradičný výlet do Budapešti.

Chlapci z Jeruzalema ešte v ten večer pokračovali vo svojej ceste na bicykloch do Budapešti, stretnutie s nimi sme si teda dohodli na nedeľu ráno pri železničnej stanici Keleti. Autobus z Komárna dorazil včas, avšak naši noví priatelia sa na miesto stretnutia nedostavili. Už sme sa chceli vybrať ďalej, keď prišiel odkaz na facebook-u: „Hneď sme tam!“ –

písal Tzvi. Pohýnajúci sa autobus sme úspešne zastavili, zaparkovali a po niekoľkých minútach hľadania sa k nám pripojili aj naši priatelia zo Svätej zeme a pokračovali sme v ceste. Ja sám som videl týchto dvadsiatnikov prvýkrát, veď aj ja som sa k skupine pripojil až v Budapešti. Ešte nikdy – ani ako organizátor podujatí, ani počas svojho dva- a polročného pobytu v Izraeli – som sa nestretol s takými otvorenými mladými ľuďmi, prejavujúcimi živý záujem o každodenný život židovského občianstva žijúceho v galute. Naša prvá cesta viedla do cintorína na ulici Kozma. Kým členovia skupiny počúvali výklad riaditeľa pohrebiska, Michael a jeho priateľ doplnili minjen pri odhaľovaní jedného náhrobného kameňa. V škole Sándora Scheibera ich zaujal svet vzdelávania a kôšer kuchyne, v Nemocnici milosrdných so záujmom počúvali prednášku riaditeľky i rabína, ktoré im členovia našej komunity prekladali buď do

angličtiny, alebo do ruštiny. Spoločne sme objavovali pouličný bál pri príležitosti otvorenia sezóny v Bálintovom dome a naši noví kamaráti nás sprevádzali aj na koncert v synagóge. Na otázku, čím sú dlžní za celodenný výlet, som mávol rukou. Ak medzi nás prídu naši súverci z iných komunit, ktorí prejavujú záujem o náš život, radi ich pohostíme. „Dobre, dobre, ak zavítame nabudúce do Jeruzalema, môžete nám pohostenie opätovať“ – odpovedal som.

Po koncerte, v autobuse – hatic tak premávku na Ulici Dohány – sa izraelskí študenti dlho lúčili s členmi našej komunity. Domov sa každý z nás vracal s príjemnými zážitkami. Vidím, že počet komárňanských priateľov Tzviho a Michaela sa na sociálnej sieti rapídne zvýšil. A nech mi niekto teraz tvrdí, že sobotné zázraky sa dejú len v rozprávkach! ■

PA

(článok sa zrodil na požiadanie redaktorov izraelského časopisu Nový Východ (Új Kelet))

Židovské zážitky v Budapešti

ZNO v Komárne organizovala aj v tomto roku výlet do Budapešti pri príležitosti Židovského kultúrneho festivalu. Do autobusu odchádzajúceho spred Útulku nasadli vyše tridsiati.

Naša prvá cesta v maďarskom hlavnom mieste viedla do židovského cintorína na ulici Kozma, kde nás sprevádzal Sándor Streit, riaditeľ pohrebiska a povedal nám mnoho o minulosti i prítomnosti cintorína, ako aj o židovských pohrebných zvykoch. Vyhľadali sme hrob niekdajšieho komárňanského rabína Zoltá-

na Wallensteina, položili sme kamienky aj na hroby rabínov, ktorí často navštevovali našu komunitu, ale, žiaľ, už nie sú medzi nami. Navštívili sme aj hrobky významných židovských osobností 20. storočia.

Na kôšer obede sme si pochutnali v jedálni Gymnázia a základnej školy Sándora Scheibera. Pri prestretom stole nám o pravidlách kôšer stravovania a o spôsobe získavania vhodných ingrediencií rozprával riaditeľ spoločnosti spravujúcej jedáleň, György Szántó. Naša skupinka navštívila Nemocnicu milosrdných nachá-

dzajúcu sa v susedstve školy, kde nám pani riaditeľka dr. Zsuzsanna Deutsch porozprávala o histórii inštitúcie a o jej súčasnom pôsobení. V synagóge nám hlavný rabín László Deutsch poskytol obraz o náboženskom živote nemocnice. Pacientov sme potešili darovaním ovocia.

O výchovno-vzdelávacom procese školy Scheiber nám povedala zástupkyňa riaditeľa Henriette Kiss, ktorá nám odpovedala aj na položené otázky.

Zvyšok popoludnia sme strávili v Bálintovom dome, na slávnosti pri príležitosti otvorenia sezóny. Bohatá ponuka programov verne odzrkadľovala pestrosť židovského života. Deň sme zakončili na koncerte virtuóza Bobana Markoviča, hrajúceho na trúbke, v synagóge na Ulici Dohány.

Vďaka programu zostavenému Tamásom Paszternákom sme sa do Komárna vrátili obohatení zážitkami zo židovského života. Ďakujem každému, kto sa podieľal na príprave a uskutočnení tohto výletu. ■

Foto: Janka Mačicová